

ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi

Issn: 1309-9302 <http://sobiad.odu.edu.tr>

Cilt: 3 Sayı: 6 Aralık 2012

MICHIGAN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE YER ALAN BİR ŞİİR MECMUASI

*A POETRY MAGAZINE AVAILABLE IN THE LIBRARY OF MICHIGAN
UNIVERSITY*

Kenan ERDOĞAN*

Tuğba AYDOĞAN**

Öz

Şiir mecmuaları, edebî zevke hitap eden manzumelerin toplandığı antoloji niteliğindeki eserlerdir. Edebiyat tarihimiz açısından bu eserler yazıldıkları dönemin edebî temayülünü aksettirmesi, edebiyat tarihindeki bir kısım bilgileri düzeltmesi ve edebiyat tarihine yansımamış yeni bilgiler ihtiva etmesi bakımından önemlidir.

Biz bu çalışmamızda Michigan Üniversitesi Kütüphanesi, Abdülhamid Koleksiyonunda yer alan “Mecmua-yi Eş’ar” isimli şiir mecmuasını tanıtacağız. Sayfaları cönk şeklinde uzun açılan eser 255 yapraktan ibarettir. Eserin düzenleyeni ve yazılış tarihi hakkında mecmuada herhangi bir ibare yoktur, ancak kütüphane kayıtlarında 1680-1730? tarihi verilmektedir. Genellikle 16. ve 17. yüzyıllarda yaşamış olan, 26 farklı şairin manzumelerini içeren mecmuada 287 gazel, 24 kaside, 1 müseddes bulunmaktadır. Eserde Hayâlî, Bâkî, Zâtî gibi tanınmış şairlerin şiirlerinin yanında Sırrî, Ulvî, Figanî ve Ümidî gibi daha az bilinen şairlerin manzumeleri de yer almaktadır. Çalışmamızda mecmuada yer alan şiirlerin matla’ı veya ilk beyitlerinin transkripsiyonlu metinleri verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Şiir Mecmuası, Divan Şiiri, Gazel, Kaside, Metin Neşri.

Abstract

Poetry magazines are the productions in the type of anthology, where poems are collected, that appeals to literary pleasure. In terms of our

*Prof. Dr., Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, kerdogan45@hotmail.com

**Arş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, tu_aydogan@hotmail.com

literature history, these productions are very important because these reflect the literature propensity in that period and corrects some information in the history of literature as well as these include new information that has not been reflected in the literature history.

We will introduce the poetry magazine in our study called as "Mecmua-yi Eş'ar" available in the collection of Abdulhamid in the Michigan University's Library. The production whose pages have been opened engrossingly is composed of 255 leafs. There is not any indication in the magazine about the organizer of the production and written date. However, in the library records, the dates of 1680-1730? are given. In the magazine that includes poems of different 26 poets generally lived in 16th and 17th centuries, there are 287 gazelles, 24 eulogiums, 1 musettes. In the production, apart from the eminent poems like Hayali, Baki, Zati etc., the poetries of the poems who are less known are available. In our study, transcript texts of the first couplets or matlas of the poetries available in the magazine shall be submitted.

Keywords: Poetry Magazine, Ottoman Poetry, Gazelle, Eulogium, Text Publication.

Kelime manası olarak "toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi; seçilmiş yazılardan meydana gelen yazma kitap ; dergi"³ anlamlarına gelen mecmua, kişilerin beğenilerini yansıtan not defterleri olarak göreve başlamış ve bu görevi sürdürmüştü⁴, seçme şiirler ya da faklı konularda kaleme alınmış yazılardan müteşekkil olan eserlere verilen addır.

İslâm kültüründe Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle ortaya çıkan mecmua türü, Osmanlı döneminde XV. asırdan itibaren dikkati çekmiştir.⁵ Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertibe kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap özelliği kazanmıştır.⁶

Mecmualar ana hatlarıyla:

1. Nazire mecmuaları,
2. Meraklılarınca toplanmış, antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları,

³ Ferit Devellioğlu (2004), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s.596.

⁴ Günay Kut, "Mecmua" **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler/İsimler/Eserler/Terimler)**, Dergah Yay. İstanbul, 1986, C.6, s.170.

⁵ Fatih Koyuncu, "**Nuruosmâniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua**" Cumhuriyet Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012, s. 2-3.

⁶ Mustafa Uzun, "Mecmua", **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2003, c. 28, s. 265.

3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar olarak gruplanır.⁷

Mecmuaların içeriğinde birçok farklı türde ve biçimde eser bulunabileceği gibi, tek bir tür ve şekilden oluşan mecmualar da bulunmaktadır. Örneğin, şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşeât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), mektup mecmuaları (mecnû'a-i mekâtib), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır.

Özellikle Divan şiirine ait türler ve nazım şekillerine mahsus manzumelerin toplandığı mecmualar da bulunmaktadır: Kaside mecmuaları (mecnû'atü'l-kasâ'id), naat mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecnû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecnû'a-i tercî-i bend). Ayrıca bazı mecmualar da derleyicilerinin adıyla anılır: Münşeât-ı Ferîdûn, Pervâne Bey Mecmûası vb.⁸

Mecmualar, edebiyat tarihimiz açısından yazıldıkları dönemin edebî temayülünü aksettirmesi ve edebiyat tarihine yansımamış yeni bilgiler ihtiva etmesi bakımından önemlidir. Ayrıca mecmualar divan sahibi olmayan şahsiyetlerin şiirlerini içermesi ya da divanı olan şairlerin unutulmuş bazı manzumelerini gün yüzüne çıkarması yönüyle Klasik edebiyat araştırmalarına kaynaklık eder.

Şiir mecmuaları sayesinde, edebiyat tarihine geçmiş eksik bilgileri tamamlamak, yanlışlıkları düzeltmek ve bunlara yeni bilgiler eklemek mümkün olabilir. Derleyeni ve yılı tam olarak bilinmese de bir mecmuanın derleniş tarihi, içindeki metinlerden yaklaşık olarak tahmin edilebildiği için, döneminin şiir zevkini, beğenilen şairlerini ve hatta toplanan şiirlere göre de yazıldığı dönemin revaçta olan şiirlerini belirleme imkanı verir. Yine mecmualarda divan sahibi olmayan, hatta divanı bulunduğu halde şiiri divanında bulunmayan şahsiyetlere, bilinmeyen eserlere rastlanabilir.

⁷ Agah Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi Giriş**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1984. s. 166-167.

⁸ Kamil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası" **Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S. 25, s. 246-247.

Kısaca, Türk şiirinin gelişimini, değişimini ve geçirdiği merhaleleri tespitte mecmuaların ve özellikle seçme şiir mecmularının önemi küçümsenemez.⁹

Mecmualar edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik konularda bilgi barındıran eserlerdir. Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir.¹⁰

Çalışmamıza konu olan mecmua, Michigan Üniversitesi kütüphanesi, Abdülhamid Koleksiyonunda "*Mecmua-yi Eş'ar*" adıyla kayıtlıdır. Sayfaları cönk şeklinde uzunlamasına açılan mecmua, 255 yapraktan ibarettir. Kütüphanenin amblemi ve kapak fotoğrafları dahil baştan 7 sayfası boştur. Şiirler sarımtırak bir kağıt üzerine siyah mürekkeple yazılmıştır. 240, 241 ve 243. sayfalardaki kağıdın dış tarafı yine sarımtırak ancak iç tarafı diğerlerinden farklı olarak mavi renklidir. Oldukça açık, okunaklı, çoğu talik ve nestalik, sanatlı bir hatla yazılmış olan mecmuanın sayfalarında 9, 10 ya da 11'er beyit bulunmaktadır. 240. varaktan sonra ise sadece iç kısımlara 5 ya da 6 beyit yazılmıştır. 243, 244 ve 250. sayfalardaki yazı şeklinin diğer sayfalardaki yazı şeklinden farklı olan, dikdörtgen şeklindeki mecmuada, ortadaki cedvel içine ekseriyetle beş-altı beyit, kenardaki dört tarafı firdolayı cedveller içine ise uzun ve kısalığına göre kısa tarafına bir, uzun tarafına ise iki beyit yazılmıştır. Eserde gazellerin yer aldığı kısımlarda çoğunlukla bir tane içe, bir tane dışa olmak üzere ikişer gazel yazılmıştır. Bu gazelleri divanlardaki metinleriyle karşılaştırdığımızda, eseri kopya eden veya düzenleyenin 5 beyitten fazla beyit sayısına sahip olan çoğu gazeli eksik yazdığını, bazen 2 bazen de 3 beyti mecmuaya almadığını görüyoruz. Bunun sebebi derleyicinin şekle verdiği önemden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü mecmuada sarı yıldızlı boyayla birbirinden ayrıldığı görülen bölümlere 5 ya da 6 beyitten fazlası sığmamaktadır. Eserde gazel ve kasidelere ayrı ayrı bölümler ayırmayan derleyici, kasideleri bazen sayfanın iç kısmından başlayıp yazarken bazen de dış kısmından başlayıp yazmıştır. Gazelleri ise genellikle dıştan başlayarak yazmıştır. Bunu takip eden sırayla numaralayıp, şekille gösterecek olursak aşağıdaki gibidir.

⁹ Semra Tunç, "Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 6, s. 105-106.

¹⁰ Geniş bilgi için bkz: Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları**, 2(3), 2007, s.123-127.

Yine kasidelerin yazımında karşılaştığımız yazı özelliklerinden biri de derleyici ya bazı kasideleri sondan başlayıp yazmıştır ya da mecmuanın sayfaları yerinden kopmuş, sonrasında tekrar düzenlenirken yanlış sıraya konulmuştur.

Eserin başında ya da sonunda eseri düzenleyen/istinsah eden kişi hakkında bir bilgi yoktur. Ancak mecmuanın en son iki varağına yazılmış “Nergîsî” mahlaslı şiirlerin ikisinin başında bulunan “*li-kâtibihi*” ve “*Fakîr-i kâtibü'l-hurûfundur*” ibaresi, bize eseri düzenleyenin “Nergîsî” olduğunu düşündürmektedir. Kafzâde Fâizî tezkiresinde, Nergîsî'nin *Mecmu'a-yı Eş'ar*'ından bahsetmekte, bu eserden seçtiği şiirlere yer vermektedir.¹¹ Ancak bu tezkirede yer alan şiirlerden sadece bir tanesinin elimizdeki mecmuada mevcut olması, bu iki eserin aynı eser olmadığını akla getirmektedir. Çalışmamızın konusunu teşkil eden *Mecmu'a-yı Eş'ar*'ın düzenleyicisi olan Nergîsî (ö.1634) her ne kadar münşî olarak tanınmış ise de tezkirelerde onun şair yönünden de bahsedilmektedir.¹² Nergîsî'nin çeşitli eserlerde dağınık halde bulunan şiirlerinin, hikemî tarzın güzel birer numunesi olduğu söylenmektedir.¹³

Mecmuanın yazılış tarihi hakkında herhangi bir ibare yoktur; ancak kütüphane kayıtlarında “1680-1730?” tarihi verilmektedir. Mecmuada gazel ve kasidelerine fazlaca yer ayrılan şairlerin ölüm tarihlerine baktığımızda, bunlar Bâkî (ö.1600), Hayâlî (ö.1556), Figânî (ö.1532), Zâtî (ö.1546), Nev'î (1599), Ümîdî (ö.1571) gibi şairlerdir, bu tarihin eserin ilk sayfasına daha sonraki zamanlarda yazılmış olduğunu tahmin etmemiz zor olmaz. Genellikle 16. yüzyılda yaşamış olan, 24 farklı şairin manzumelerini içeren mecmuada, Bâkî'ye ait iki kez yazılan bir gazel hariç, toplamda 287 gazel, 24 kaside, 1 müseddes bulunmaktadır. Yani mecmua, hemen tamamen gazel ve kasidelerden cem' edilmiş olup gazeller mecmuanın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Mecmuada kasidesi yer alan her şairin, gazellerine de yer verilmiştir. Eserde Hayâlî, Bâkî ve Zâtî gibi tanınmış şairlerin şiirlerinin yanında, Hâverî, Vâlî, Nergîsî, Gubârî gibi az bilinen şairlerin

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bekir Kayabaşı, **Kafzâde Fâizî'nin Zübdetü'l-Eş'ar**, İnönü Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya, 1997. s. 548-549.

¹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, **İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. Ankara, 1999, s. 454-455; Gencay Zavotçu, **Rıza Tezkiresi**, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul, 2009, s. 220.

¹³ Nergîsî'nin şiirleri hakkında daha geniş bilgi için bkz. Süleyman Çaldak, **Nergîsî ve Nihâlistân**'ı, Kesit Yay. İstanbul, 2010, s.35-52.

manzumeleri de yer almaktadır. Seçilen şiirlere baktığımızda, büyük bir kısmının Bâkî, Hayâlî, Nev'î ve Ümîdî'ye ait olması, bize derleyicinin şiirden anlayan, zevk-i selim sahibi biri olduğunu ve zamanının revaçta olan şairlerini iyi bildiğini düşündürmektedir.

Eserin düzenlenmesinde vezin, kafiye veya şekil gibi bir sınıflama yoktur. Ancak özellikle gazellerin yazılışında farklı mahlastaki şairlerin kafiye ve redif açısından birbirine yakın olan şiirleri arka arkaya yazılmıştır. 1. yaprakтан 121. yaprağa kadar sadece gazellerin yazıldığı mecmuada 121'den sonra, gazel ve kasideler karışık bir şekilde yazılmıştır. Eserde gazeller ve kasideler arasında, şiirleri birbirinden ayıran herhangi bir başlığa rastlamıyoruz. Ancak mecmuanın 240. yaprağından sonra yazılan birkaç gazele müstensih/derleyici, bazen kırmızı, bazen de siyah mürekkeple "*Nef'î Efendi, Sâmî Beg, Şeyhülislam Yahya Efendi, Nazire-i Nev'î*" şeklinde başlıklar vermiştir.

Biz bu çalışmamızda mecmuanın tertip özelliklerinin görülebilmesi için şiirleri eserdeki düzen içerisinde ele aldık. Her şiirin başta şairini vererek, her beytin altına açıklama niteliğinde, şiirlerin nazım şekli, beyit sayısı, varak numarası ve yayımlanmış divanlardaki yerini gösteren sayfa numaralarını yazdık. Bu şiirlerin tamamının çeviriyazısını vermemiz çalışmamızın hacmini aşacağı için sadece matla beyitlerinin çeviriyazısına yer verdik. Şiirlerin tamamını divanlardaki metinlerle kelime kelime karşılaştırmadık ancak kelime ya da ek değişikliğinin/eksikliğinin görülebilmesi için matla beyitlerini karşılaştırıp farklılıkları dipnotlarla gösterdik. Yine varsa beyit sayılarındaki değişiklikleri de dipnotlarla belirtmeyi gerekli gördük.

Aşağıdaki tabloda, mecmuada bulunan şairlere ait gazel ve kasidelerin sayısı verilmiştir.

<u>Şairin Mahlası</u>	<u>Gazel Sayısı</u>	<u>Kaside Sayısı</u>
Sırrî	6	
Şem'î	1	
Haverî	2	
Nâlî	1	
Gubârî	1	
Ulvî	26	
Ümîdî	45	8
Figânî	11	5
Nev'î	20	
Bâkî	134	9

Bursalı Rahmî	2	
Fevrî	3	
Rûhî	1	
Hayâlî	18	
Ubeydî	2	
Vâlî	1	
Hüdâyî	1	
Zâtî	2	
Emrî	1	
Kânî	1	
Hâtem		1
Nefî	1	
Mahlassız	1	1
Sâmî	1	
Ş. Yahyâ	2	
N. Atâyî	1	
Nergisî	2	

Bunların dışında Nev'izâde Atâyî'ye ait bir müseddes vardır.

Sırrî Şaf-dil mi buınur cām-ı muşaffâdan yeg
Pāk meşreb mi şahbâdan yeg¹⁴

(G, 5, v.8)

Sırrî Görmeyüp ilüñ yüzün olsun felekde serseri
Bir gören mihr-i ruḡ-ı yârile mäh-ı enveri

(G, 5, v.8)

Sırrî Hem-ser geçinür ḡaddüñe serv ü çemeni gör
Hem-sâye geçer ḡâmetiñe nârveni gör

(G, 5, v

Sırrî Ḳanı ḡāk-i rehün āhumla berbâd itdügüm demler

¹⁴ Silik olduğu için okunamıyor.

- Añılmaz mı ser-i kuyuñda feryād itdigüm demler
(G, 5, v.9; Kazan: 93)
- Sırrı** Nāzır olursa kaçma saña 'ālemüñ gözi
Görmez perī çünkü benī 'ādemüñ gözi
(G, 5, v.10)
- Şem'i** Hālāş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa
Alınmaz 'aşk elinden iki 'ālem bir yaña olsa
(G, 5, v.10; Karavelioğlu:108)
- Haverī** Seni gözler dü çeşm-i hūn-feşānum nice demlerle
Gel ey nūr-ı başār merdümlük it demler kademlerle
(G, 5, v.11)
- Nālī** Gönül mülkine geldükçe hayālün şāhı gamlarla
Aña karşı çıķup 'izzet ider āhum 'alemlerle
(G, 5, v.11)
- Gubārī** Cādū gözün füsūnda olmasa 'ayn-ı sāhır
Yağdırmaz idi dāim bārān-ı tır o kāfir
(G, 5, v.12)
- Sırrı** Sihr ile diller alur her dem o çeşm-i sāhır
Gün gibi 'arızını eyledügince zāhir
(G, 5, v.12)
- 'Ulvī** Nedür bu serv-қadlık lāle-қadlık māh-peykerlik
Nedür bu sımkeşlik nāzeninlik nāz-perverlik
(G, 5, v.13; Çetin: 369)
- 'Ulvī** Hoş yaraşur cemālüne ol hatt-ı müşk-bār
Āmentü billezī hālaķa'l-leyle ve'n-nehār
(G, 5, v.13; Çetin: 281)
- 'Ulvī** Her kimi görse gönül kendözüne yār şanur
Her vefāsuz güzeli yār u vefādār şanur
(G, 5, v.14; Çetin: 271)
- 'Ulvī** Meclisde 'adūlar leb-i cānāna kıyarlar

Ol hāleti ‘aşk ehli görüp cāna kıyarlar

(G, 5, v.14)

‘Ulvī Yanuñca ey göñül ol serv-i hoş-reftār yetmez mi
Niçün her hūbā mā’ilsin saña bir yār yetmez mi

(G, 5, v.15: Çetin: 576)

‘Ulvī Yār peykānını almağa dil-i yāre gibi
Diñmez ol havfıla kanı gözümüñ yāre gibi

(G, 5, v.15: Çetin: 563)

‘Ulvī Şatma ey h̄āce nebāt-ı hamevīden bize hīç
Dehen-i yār tūrurken şekkerüñ ez şuyın iç

(G, 5, v.16: Çetin: 231)

‘Ulvī Sögmēsün teg bize hışm ile o leb sultānum
Kuluñuz eylemezüz terk-i edeb sultānum

(G, 5, v.16)

‘Ulvī Tā ez el ‘aşk ile tahmīr oldı bünyādum benüm
Yoğiken bu āb u hāk ü āteş ü bādum benüm

(G, 5, v.17; Çetin: 414)

‘Ulvī Çünki yanuñda o serv ü semenüñ münfekdür
Yād idüp kaddini sīneñde elifler çekdür

(G, 5, v.17; Çetin: 295)

‘Ulvī Hūblar kaşlarını çatmışlar
Halkı biri birine katmışlar

(G, 5, v.18; Çetin: 260)

‘Ulvī Göñül zülfüñde cān çāh-ı zenaḥdānuñda kalmışdur
Biri aşıldı ama biri zindānuñda kalmışdur

(G, 5, v.18; Çetin: 274)

‘Ulvī Şarāb-ı ‘aşkuñı nüş eyledüñ hātırdā ğam n’eyler
Şafā kesb idecek demler dürür dilde elem n’eyler

(G, 5, v.19)

'Ulvî Yâreler kesmiş qolında dilber-i bî-bâkimüz
Hayli mecrûh oldu andan bu dil-i şad çâkimüz

(G, 5, v.19; Çetin: 319)

'Ulvî Cüş ider eşküm demâdem kanlu şudur var ise
Söylenür âteş deñizi dilde budur var ise

(G, 5 v.20; Çetin: 515))

'Ulvî Ehl-i diller dirilüp başladılar zâre yine
Unutulmuşların añdurdılar ol yâre yine

(G, 5 v.20; Çetin: 532)

'Ulvî Cevr-i a'dâya taħammül yegdür
Dergeh-i Hâk'â tevekkül yegdür

(G, 5 v.21; Çetin: 260)

'Ulvî Yıkanlar hâtır-ı maħzûnumı yâ Rab şâd olsun
Benümçün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

(G, 5 v.21; Çetin: 476)

'Ulvî Hümâ-veş yüksek uçar şeh-süvârum baña meyl itmez
Dirîğ ol kıdd-i Tübâ'ya elüm irmez gücüm yitmez

(G, 5 v.22; Çetin: 311)

'Ulvî Bitmez yüregüm yâreleri işler oñulmaz
Şabr eyleyelüm çâre nedür bitmez iş olmaz

(G, 5 v.22; Çetin: 316)

'Ulvî 'Ârızıñsız lâle-veş dâğ-ı sitemdür gül baña
Kâkülüñsüz heft-ser ejder gelür sünbül baña

(G, 5 v.23; Çetin: 200)

'Ulvî Ne râzum açmağa maħrem ne bir ğam-h'âr u hem-dem var
Belâ güncinde ağlar baña ancak çeşm-i pür-nem var

(G, 5 v.23)

- 'Ulvî Oklarun kim tende zaḥm-ı ḥün-feṣāne girdiler
Kıydılar ben ḥasteye yok yere ḳana girdiler
(G, 5, v.24; Çetin: 290)
- 'Ulvî Dil-i bîçāremi gözler benüm ol bî-imān gözler
İki şehbāz dur her biri murğ-ı nātüvān gözler
(G, 5, v.24; Çetin: 267)
- 'Ulvî Hergiz incinmez cefādan dilberā 'āşık saña
Lā dimez kimse yıḳarsañ 'ālemi lāyık saña
(G, 5, v.25; Çetin: 209)
- 'Ulvî Çeşmüm ey sultān-ı 'ālem şeh-nişin olsun saña
Ferş-i sīnem cilve ḳılduḳça zemīn olsun saña
(G, 5, v.25; Çetin: 210)
- Ümīdī Ağzuñ ey ḡonca-dehen cām-ı mey-i ḥamrā mīdur
Düşmiş ol cāha lebūñ berg-i ḡül-i ra'nā mīdur
(G, 5, v.26; Selvi: 73)
- Ümīdī Ğam-ı mihrüñle ey māh-ı münevver
Biribirine girmişdür felekler
(G, 5, v.26)
- Ümīdī Hem-dem olalı meclise ol la'l-i nāblar
Gözden bıraḳdı cām-ı şarābī ḥabāblar
(G, 5, v.27; Selvi:72)
- Ümīdī Çeşmüm ne dem ki ḥaddüñ añup eşk-bār olur
Bir demde şaḥn-ı bāḡ-ı cihān lāle-zār olur
(G, 5, v.27; Selvi:72)
- Ḥaverī Ey şehsüvār-ı tevsen-i eflāk-ı fazl u cūd
Kim ḡoludur şuhayl-i semendüñle şeş cihāt
(G, 5, v.28)
- Ğubārī Olursam 'ayn-ı 'avnuñ birle manzūr
Virem ḥürşīd-veş 'ālemlere nūr

(G, 5, v.28)

- Ümīdī** Çaddüñ ki şehā leşker-i ‘uşşāka şalıñdı
Yağmaya virüp şabrı nice diller alındı
(G, 5, v.29; Selvi:196)
- Ümīdī** Ruḥuñ şem‘-i melāḥatdur қаşuñ¹⁵ miskīn duḥāñıdūr¹⁶
Anuñ ol gerden-i kāfūr-ı sīmīn şem‘dāñıdūr
(G, 5, v.29; Selvi:97)
- Ümīdī** Teb-i miḥnetden idüp cānı ḥalāş
İrişüp ḥaṭṭ-ı ruḥuñ yazdı ḥavāş
(G, 5, v.30; Selvi:111)
- Ümīdī** Ḥāk-i rehūñ ki çeşm-i cihān tütıyāsıdūr
Ey nūr-ı dīde gözlerimūñ rüşenāsıdūr
(G, 5, v.30; Selvi:75)
- Ümīdī** Rindān-ı bezme cām-ı zümürüd külāhdūr
Her birisi diyār-ı heme¹⁷ pādışāhdūr
(G, 5, v.31; Selvi:74)
- Ümīdī** Şanmañ ki ḥaṭṭ-ı la‘lüne yāruñ keder virür
Teng-i nebāta pāy-ı meges ne zarar virür
(G, 5, v.31; Selvi:74)
- Ümīdī** Şayd itdi göñlümi yine bir tırrası kemend
Zülf-i siyāhın itdi anuñ gerdenine bend
(G, 5, v.32; Selvi:66)
- Ümīdī** Dil şeb-i tārik-i ğamda nice itsün imtizāc
Bir gözi қanlu sirişк ü āh ise āteş-mizāc¹⁸
(G, 5, v.32; Selvi:63)

¹⁵ қаşларуñ D: қаşуñ M

¹⁶ мүşğīn duḥāñıdūr D: miskīn duḥāñıdūr M

¹⁷ cem‘e D: heme M

¹⁸ bir āteş-mizāc D: āteş-mizāc M

- Ümîdî** Zülf-i pür-çîni sünbül-i pür-tâb
Rüy-ı rengini lâle-i sır-âb
(G, 5, v.33; Selvi:56)
- Figânî** Yine enfâs-ı lebüñle ey Mesîḥ-i Hızr-pey
Kâleb-i efsurdesi eṭfâl-i bâğuñ oldu ḥay¹⁹
(G, 5, v.33; Karahan: 127)
- Ümîdî** Ayağa şalma diyü zülf-i ‘anber-efşânı
Şarıldı boynına ol âfetüñ girîbânı
(G, 5, v.34; Selvi:181)
- Ümîdî** Bağlayup göñlümüz ol kâkül-i ‘anber-fâma
Âh kim murğ-ı dili yine düşürdük dâma
(G, 5, v.34; Selvi:158)
- Ümîdî** Gördi fezâ-yı dîdemizüñ âb u dânesin
Murğ-ı ḥayâl idindi gelüp âşiyânesin
(G, 5, v.35; Selvi:145)
- Ümîdî** Açılsa gonca-leblerle çemende nev-bahâr olsa
Şaçılma cur’alar rüy-ı zemîne lâle-zâr olsa
(G, 5, v.35; Selvi:171)
- Ümîdî** Devr-i gül irdi yine ‘azm-i gülistân idelüm
Biz de bülbül gibi bir kûşede²⁰ efgân idelüm
(G, 5, v.36; Selvi:142)
- Ümîdî** Rüşen kılalı meclisi câm-ı şarâbımız
Mihr ile mâhı ‘aynına almaz ḥabâbumuz
(G, 5, v.36; Selvi:105)
- Ümîdî** ‘Âlemi faşl-ı bahâr eyledi ser-sebz-i çemen

¹⁹ Kâleb-i fersüdesi bâğ-ı cihânuñ oldu ḥay D: Kâleb-i efsurdesi eṭfâl-i bâğuñ oldu ḥay M

²⁰ kûşeden D: kûşede M

Başladı nağmeye bülbül yine her vādiden

(G, 5, v.37; Selvi:145)

Ümīdī Hıylı şetāret eyledi meclisde bülbüle
Ağzı şurāhinūñ dün egildi güle güle

(G, 5, v.37; Selvi:160)

Ümīdī Bugun meclisde sāķī sāğar almağ dest-i dilberden
Hemān bir gül kıoparmak gibidür sāh-ı gül-i terden

(G, 5, v.38; Selvi:143)

Ümīdī Cennet añılsa ruħuñ hātıra eyler Ādem
Ka'be yād olsa ser-i kūyuña varur 'ālem

(G, 5, v.38; Selvi:141)

Ümīdī Artarsa²¹ āh u zārı n'ola mübtelālaruñ
Eksük degül cefāları çün dil-rübālaruñ

(G, 5, v.39; Selvi:142)

Ümīdī Şalup nigār ayaklara zülf-i siyāhını
Alup n'ider ki boynına anuñ günāhını

(G, 5, v.39; Selvi:187)

Ümīdī La'lüñ üzre ideli hıttuñ qarār
Çeşme-i hayvāna irmişdür gubār

(G, 5, v.40; Selvi:71)

Ümīdī Eyledüñ tır yāresine²² siper
Ey dil ammā içüñ bilür ne çeker

(G, 5, v.40; Selvi:100)

Ümīdī Dāne-i hāl-i siyāhuñ Şubhatü'l-Ebrār'dür
Levha-i māh-ı cebīnūñ Maṭla'ü'l-Envār'dur

(G, 5, v.41; Selvi:71)

²¹ Artırsa D: Artarsa M

²² tır-i yāresine D: tır yāresine M

- Ümîdî** Felekde şarşar-ı âhumla mihr-i âsmân ditrer
Dem-i bād-ı şabādan gūyiyā berg-i hāzān ditrer
(G, 5, v.41; Selvi:98)
- Ümîdî** Gelmez o serv yanımıza āh u zārdan
Nice şikāyet itmeyelüm rūzgārdan
(G, 5, v.42; Selvi:145)
- Ümîdî** Alur mūdām būseler ol la'l-i nābdan
Hīç bilmem acı mı nice alam şarābdan
(G, 5, v.42; Selvi:153)
- Ümîdî** Bugün sākî-i bezmüñ bende-i fermāniyuz cānā
Bir iki cām-ı meyle 'ālemüñ sulṭāniyuz cānā²³
(G, 5, v.43; Selvi:181)
- Ümîdî** Ṭabl-ı şāhı şalmadın āvāze çarḥuñ bāmına
Oḳunurdu ḥuṭbeler sulṭān-ı 'aşkuñ nāmına
(G, 5, v.43)
- Ümîdî** Bir kaşı yā vü ğamzeleri ḥançer isterin²⁴
Ya'nî yolında ölmege bir dilber isterin
(G, 5, v.44; Selvi:154)²⁵
- Ümîdî** Görince kāmēt-i bālāñla ruḥsāruñ ey ḥūrī
Diñeldi ḫaldı ḥayretten yerinde şem'-i kāfūrī
(G, 5, v.44; Selvi:192)
- Ümîdî** Ne ğam ḥāk olsa ten yoluñda şāhum
Eser yetmez mi baña bād-ı āhum
(G, 5, v.45)

²³ Maḥabbet mülkünüñ sulṭān-ı āli-şāniyuz cānā D: Bir iki cām-ı meyle 'ālemüñ sulṭāniyuz cānā M

²⁴ Bir kaşları kemān müjesi ḥançer isterin D: Bir kaşı yā vü ğamzeleri ḥançer isterin M

²⁵ Bu gazel divanda 7 beyittir.

- Ümîdî** Diyâr-ı ğamda küh-ı bî-sutûn-ı 'aşkdur başum
Nişân-ı tîşe-i mihr ü muhâbbetdür iki kaşum
(G, 5, v.45; Selvi:138)
- Ümîdî** Cânlar fedâ kıılır saña 'âşık seri degül
Da'vâ-yı 'aşk ehl-i dile serseri degül
(G, 5, v.46; Selvi:130)
- Ümîdî** Akıdup cüy-ı eşkümi o melek
Döndi bir âsyâba çarh-ı felek
(G, 5, v.46; Selvi:121)
- Ümîdî** Yine sevdâ-yı ğam-ı 'aşkıyile dildâruñ
Başı yaşdıkdâ bu gün hayli dil-i bî-mâruñ
(G, 5, v.47; Selvi:128)
- Ümîdî** İreli hüsni kemâle o meh-i tâbânuñ
Kalmadı gökde yiri mihr-i cihân-ârânuñ
(G, 5, v.47; Selvi:120)
- Ümîdî** 'Ârızuñ dökdi yire yüzi suyn âblaruñ
Deldi çâh-ı zekanûn bağrını girdâblaruñ
(G, 5, v.48; Selvi:128)
- Ümîdî** Dâ'imâ gerçi ki rif'atde dilâ nâlelerüñ
Künc-i ğamda katı düşkünlügi var eşk-i terüñ
(G, 5, v.48; Selvi:120)
- Ümîdî** Âlile öpdügi içün lebinî cânânuñ
Kanıni içmelidür câm-ı mey-i hamrânuñ
(G, 5, v.49; Selvi:119)

- Ümîdî** Oluban kâkülüne hem-ser ol altun üsküf
Başa çıkmasun igen ey ruhı gül-gün üsküf
(G, 5, v.49; Selvi:116)
- Nevî** Lâ'lün öpünce vasluñ için dil cevâb açar
Zîrâ şarâb-ı nâb efendi hicâb açar
(G, 5, v.50; Tulum:297)
- Nevî** Kaşuñ hilâlidür gözümüzde hayâlümüz
Zülf ü ruhuñ ğamiyle geçer mâh u sâlümüz
(G, 5, v.50; Tulum:333)
- Nevî** Erbâb-ı ğama râh-ı belâdan hâzer olmaz
'Aşka kadem uran kişide bîm-i ser olmaz
(G, 5, v.51; Tulum:330)
- Nevî** Saña el virmiş iken devlet ü hüsn²⁶ü letâfetler
Elüñden büse alınmaz nedür cânâ bu hissetler
(G, 5, v.51; Tulum: 325)
- Nevî** Belâ dildendürür dildâr²⁷ elinden dâdımuз yokdur
Göñüldendür şikâyet kimseden feryâdımuз yokdur
(G, 5, v.52; Tulum:305)
- Nevî** Senüñ mahzûnuñ olmak baña şâdân olmadan yegdür
Gamuñla ağlamak illerle hândân olmadan yegdür
(G, 5, v.52; Tulum:309)
- Nevî** O şeh berdâr-ı 'ışk olmağa lâyıķ olduğum bilmez
Benüm Manşûr-veş fennümde fâyıķ olduğum bilmez
(G, 5, v.53; Tulum:342)
- Nevî** Ger kamer mâder olsa şems peder
Toğmaya bir senüñ gibi ahter
(G, 5, v.53; Tulum:296)

²⁶ Devlet-i hüsn D: devlet ü hüsn M

²⁷ cânân D: dildâr M

- Nevî** Hayāl-i ceşm-i maḥmūruñ dil-i efkâra düşmişdür
İki mestâne dilber gūşe-i ḥammâra düşmişdür
(G, 5, v.54; Tulum:317)
- Nevî** Geldümse n'ola ben şu'arâ devrine āḥir
'Ādet budur eñ soñra²⁸ gelür bezme ekābir
(G, 5, v.54; Tulum:316)
- Nevî** Meded ey göñlümi siḥr ile meftūn²⁹ eyleyen dilber
Alup 'aqlum beni 'ışk ile mecnûn eyleyen dilber
(G, 5, v.55; Tulum:317)
- Nevî** Kāmetin çeng itdi ğamdan 'āşık-ı bî-çâreler
Devr uşūlin tıtdılar cevr itmede meh-pâreler
(G, 5, v.55; Tulum:314)
- Nevî** Lebūñ ile şarāb hem-demdür
N'ola ḳan ağlasa gözüm demdür
(G, 5, v.56; Tulum:290)
- Nevî** Lebūñ cāmile³⁰ beñzer yok dehānuñ gibi nādirdür
Bunuñ keyfiyyeti ta'bīr olunmaz zevke dā'irdür
(G, 5, v.56; Tulum:289)
- Nevî** Düşüpdür gözlerūñ āhūsına üftāde şahrālar
Olupdur dişlerūñ lü'lü'sine şūrīde deryālar
(G, 5, v.57; Tulum:288)
- Nevî** Yaralar cism-i za'īfümde ağız bir itdiler
Derd-i 'ışkı ol ṭabīb-i cāna taḳrīr itdiler
(G, 5, v.57; Tulum:285)
- Nevî** Sīnem ğamuñ müsāfirine tāb-ḥānedür
Peykānuñ anda āteş-i 'ışka zebānedür

²⁸ āḥirde D: eñ soñra M

²⁹ meñun D: meftūn M

³⁰ cāmına D: cāmile M

(G, 5, v.58; Tulum:289)

Bākī Göñül şevk-i ruhuñla yana geldi
Cemālũñ şem'ine pervâne geldi

(G, 5, v.58; Küçük:410)

Bākī Görinmez dāğdan cismüm ser-ā-pāy
Beni yakmağa cānā kalmadı cāy

(G, 5, v.59; Küçük:421)

Bākī Kõmaz ser-keşligin bu nefis-i bed-rāy³¹
Müdārā eyleseñ vay itmeseñ vay

(G, 5, v.59; Küçük:519)³²

Bākī Ağlayup iñlemeden derd ile tölāb gibi
Oldı çehremde³³ yaşum yolları mizāb gibi

(G, 5, v.60; Küçük:415)

Bākī Beñzetdiler o māha diyü mihr-i enveri
Biri birine koydı figānum felekleri

(G, 5, v.60; Küçük:413)

Bākī Ol şeh-i kām-kār gelmez mi
Ol meh-i nām-dār gelmez mi

(G, 5, v.61)

Bākī Sīne gencīnesini hānçer-i cānān deldi
Bu gün ol şūh-ı dil-ārā yine bir kār deldi³⁴

(G, 5, v.61; Küçük:412)

Bākī 'Aşkuñuñ zahmeti hõd cānuma rahmetler idi
Dõstum cevır ü cefālar da ne zahmetler idi

(G, 5, v.62; Küçük:412)

³¹ hõd-rāy D: bed-rāy M

³² Bu gazel mecmuada ikinci kez yazılmıştır.

³³ çehremde D: çehremde M

³⁴ "deldi" kelimesi mecmuada yazılmamış.

- Bākī** Terk itdi ben za'ffini gitdi revān gibi
Gelmek müyesser olmadı bir dağı cān gibi

(G, 5, v.62; Küçük:426)
- Bākī** Sīne dāğın görüp ol gönca-dehen lāle gibi
Bir avuç anuma girmek diledi jāle gibi

(G, 5, v.63; Küçük:422)
- Bākī** Çıkısa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri
Çardur encūm-i seyyārenūñ ey māh yiri

(G, 5, v.63; Küçük:419)
- Bākī** Çemende lāle geydi efser-i Key
Alındı taht u tēc-i³⁵ Behmen-i dey

(G, 5, v.64; Küçük:420)
- Bākī** Çerāğ-ı bezm-i vaşl olmağa bir şeb 'ānzı nūn
Kefili boynıdur ol meh-liānuñ şem'-i kāfūri

(G, 5, v.64; Küçük:414)
- Bākī** Sāiyā kalmaz imiş çūnki bu sohbet bākī
Mey-i gül-gūn ielūm bāde-i cennet bākī

(G, 5, v.65; Küçük:426)
- Bākī** Gördiler ol bī-vefāyı terk ider her dem beni
Özlerine eylediler nāleler hem-dem beni

(G, 5, v.65; Küçük:432)
- Figānī** Gözümūñ aşrını³⁶ eylerse hayālūñ n'ola cāy
Şeh-i 'ālemdür idinse yiridür sıra sarāy

(G, 5, v.66; Karahan: 126)
- Figānī** Burc-ı şeref ūzre görüp ol ruları māhı
Āhum sevinüp gök yüzine atdı külāhı

(G, 5, v.66; Karahan: 125)
- Bākī** omaz ser-keşligi bu nefsi bed-rāy³⁷
Mūdārā eyleseñ vāy itmesūñ³⁸ vāy

³⁵ Elinde tēc u taht-ı D: alındı taht u tēc-ı M

³⁶ aşrını D: aşını M

³⁷ hod-rāy D: bed-rāy M

(G, 5, v.67; Küçük: 423)

Bākī Medhūş-ı cām-ı la^olūñ mestānedür şanurlar
Mest-i şarāb-ı ^caşkuñ dīvānedür şanurlar

(G, 5, v.66-68; Küçük: 172)

Rahmī Belā iklīminūñ olsam n'ola şāhib-kırānı ben
Benem Rüstem gibi meydān-ı 'aşkuñ pehlivānı ben

(G, 5, 68; Tıgılı, 229)

Fevrī Gel ey şehbāz-ı dil hāki kafesden 'azm-i pervāz it
Fezā-yı lāmekān seyrine 'ankā-veş pür-āgāz it

(G, 5, v.69)

Fevrī Dilā dāğ-ı cefādur mihri dehr-i pür-fitenden geç
Mekānuñ 'ālem-i 'aşq eyle bu deyr-i kühenden geç

(G, 5, v.69)

Fevrī Dehenden āh u gözden olmadı hūn-ı ciger peydā
Derūnum āteşinden oldı dūd-ı pür-şerer peydā

(G, 5, v.70)

Rū h ī Yüzine gül desem gülşende dilber benden āl añlar
Hāṭā idüp hilāl-ebrū disem egri hayāl añlar

(G, 5, v.70)³⁹

Bākī Belürmez hūsnūñe karşı çerāğ-ı şubḥ-dem nūrı
Ne deñlü fer vire hūrşid öñinde şe^c-i kāfūrı

(G, 5,v.71; Küçük:400)

Bākī Nişāne sūz-ı dile āhımuñ şirāresidür
Belī belāyı iden ^caşıka sitāresidür

³⁸ İtmesen D: itmesüñ M

³⁹ Bu gazel Bağdatlı Rūhī Divanı'nda yoktur.

(G, 5,v.71; Küçük:158)

Ḥayālī Ḳavm-i Leylī seng-i bīdād attı Mecnūn üstüne
Çarḥ⁴⁰-i bārān-ı vefā yağdurdı hāmūn üstüne
(G, 5, v.72; Tarlan:254)

Ḥayālī Elifler serv ü peykān ğonca şaḥn-ı sīne bāğumdır
Gül-i gülzār-ı ğam cismümde ḳanlu tāze dāğumdır
(G, 5, v.72; Tarlan:109)

Nevī Yāruñ vişāli el virür iḳdāma bağludur
Elbette fetḥ-i bāb olur ibrāma bağludur
(G, 5, v.73; Tulum:298)

Nevī Nihān oldı gözümde zülf-i dilber
'Aceb midür oḳursam küfri ezber
(G, 5, v.73; Tulum:300)

Bākī Ḳıyām itdi çemende yāre ḳarşu
Çenār u 'ar'ar u şimşād ḳamu
(G, 10, v.74; Küçük:345)

Bākī Ol āfitāb-ḫal'ata kim dirse māh-rū
Olsun cihānda meh gibi dā'im siyāh-rū
(G, 5, v.75; Küçük:347)

Bākī Cānā şafaḳda şanma ḫulū' itdi māh-ı nev
Yaḳdı cihānı 'aşḳuñ odı çıḳdı bir 'alev
(G, 5, v.75; Küçük:346)

Bākī Cānān odur ki meyl ide anı görince cān
Esbāb-ı ḫüsni ḫūb ola ammā be-şarḫ-ı ān
(G, 5, v.76; Küçük:324)

Bākī Başlar kesilür zülf-i perişānuñ ucından
Ḳanlar dökilür ğamze-i bürrānuñ ucından
(G, 5, v.76; Küçük:320)

⁴⁰ ebr D: çarḥ M

- Bākī** Ruḥṣāruña ḥaṭṭ-ı ‘anber-efṣān
‘Abd-i Habeşīdür adı reyhān
(G, 5, v.77; Küçük:331)
- Bākī** Yād ider lebleri yanında nebātuñ adın
Var ise bilmez o şīrīn-dehen ağızı dadın
(G, 5, v.77; Küçük:331)
- Bākī** Saña teşbīh itmek olmaz ey meh-i sāhib-cemāl
‘Āfitāba ger hilāl ebrū vü Nāhīd olsa ḥāl
(G, 5, v.78; Küçük:281)
- Bākī** Cānlar fidā maḥabbet-i cānāne ser degül
Erbāb-ı ‘aşqa terk-i ser itmek hüner degül
(G, 5, v.78; Küçük:279)
- Bākī** Kaddüñ misāli⁴¹ hem-ser-i serv-i sehī degül
Tübāyı alma sāyene ol kūtehi degül
(G, 5, v.79; Küçük:278)
- Bākī** Devr-i gül irdi gönca-şifat olma teng-dil
‘Azm eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl
(G, 5, v.79; Küçük:277)
- Bākī** Gül gibi olmağ dilerseñ şād u ḥurrem ey göñül
Lāle-veş elden düşürme cāmı bir dem ey göñül
(G, 5, v.80; Küçük:285)
- Bākī** Raḥm eyle āb-ı dīde-i gevher-nisāre gel
Emvāc-ı baḥr-i eşkümi seyr it kenāre gel
(G, 5, v.80; Küçük:287)
- Bākī** Şaḥrālara düşerse n’ola nāfe-i gazāl
Sevdālara şalupdur anı dil-berā o ḥāl

⁴¹ nihāli D: misāli M

(G, 5, v.81; Küçük:280)

Bāķī Şeb-i târîk görünür gözüme rûz-ı firâķ
Dûd-ı âhumla meger taldı ser-â-ser âfâķ

(G, 5, v.81; Küçük:243)

Bāķī Bulmağ isterdi aşk içinde murād
Yâr-ı Şîrîn degül midür Ferhād

(G, 5, v.82; Küçük:122)

Bāķī Leb-i ħandānuñ ile kılduñ yād
Elümüzden ne gelür gerçi ne dād⁴²

(G, 5, v.82; Küçük:123)⁴³

Bāķī Baña 'arz itmesün mihr-i seĥer ruĥ
Degül ħaddüñ gibi ferĥunde Ferrûĥ

(G, 5, v.83; Küçük:120)

Bāķī Pür olup devr idicek meclis-i mestānı ķadeĥ
Çarĥ olur ĥalka-i rindān meh-i tābānı ķadeĥ

(G, 5, v.83; Küçük:120)

Bāķī Saña kūyun içre olana ķarīn
Melek hem-nişīn ü felek şeh-nişīn

(G, 5, v.84; Küçük:327)

Bāķī Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n'eylesün
Dāme düşmez yirlere konmaz hümāyī⁴⁴ n'eylesün

(G, 5, v.84; Küçük:328)

Bāķī Nām u nişāne ķalması faşl-ı bahārdan
Düşdi çemende berg-i dirahť i'tibārdan

(G, 5, v.85; Küçük:329)

⁴² Eyledüñ mürdelerüñ rûhını şād D: Elümüzden ne gelür gerçi ne dād M

⁴³ Bu gazel divanda 6 beyittir.

⁴⁴ Bu kelime mecmuada "hevāyī" şeklindedir.

- Bākī** Rūşen gerekse hāne-i dil 'aks-i yārdan
Āyīne gibi sīneñi şāf it gubārdan
(G, 5, v.85; Küçük:332)
- Bākī** Pervāne gibi şu'le-i şevkuñle yanmadın
'Āşık maḥabbet adın añar mı utanmadın
(G, 5, v.86; Küçük:328)
- Bākī** Cānā görünse taraf-ı 'izāruñ niķābdan
Halk āfitāb toğdı şanurlar seḥābdan
(G, 5, v.86; Küçük:326)
- Bākī** Nāle-i dil ol ḥam-ı zūlf-i hümā-pervāzdan
Şan fiğān-ı murğdur ser-pençe-i şeh-bāzdan
(G, 5, v.87; Küçük:325)
- Bākī** Ğam-ı ḥaṭṭıyla yāruñ nice bir dil pür-melāl olsun
Sür ey sākī ayağı gerd-i⁴⁵ ğussa pāy-māl olsun
(G, 5, v.87; Küçük:329)
- Bākī** Nice tūfān oldu peydā dīde-i hūn-pāşdan
Nūḥ çeşmüm yanına gelse dem urmaz yaşdan
(G, 5, v.88; Küçük:332)
- Bākī** Şahrālara döşendi bisāt-ı zümürüdīn
Devlet anuñ ki lāle-ruḥın oldı⁴⁶ hem-nişīn
(G, 5, v.88; Küçük:333)
- Bākī** Hayāl-i 'ālem-i vuşlat ḥalās eyler dili ğamdan
Ki 'aşk ehline vaşl-ı yārdur maḥsūd 'ālemden
(G, 5, v.89; Küçük:323)
- Bākī** Kimseye 'aşkuñda izhār itmedin⁴⁷ meftūnluğum
Bildiler ḥāl-i derūnum gördiler maḥzūnluğum

⁴⁵ mūr-ı D: gerd-i M

⁴⁶ oldı D: kıldı M

⁴⁷ itmedüm D: itmedin M

(G, 5, v.89; Küçük:300)

Bâkî Levh-i hâtırdâ hattıñ naqşını yazmaq ‘amelüm
Künc-i halvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm
(G, 5, v.90; Küçük:305)

Bâkî Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum
Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki kaşum
(G, 5, v.90; Küçük:299)

Bâkî ‘Arz-ı ḥüsn it niyāza başlāyalum
Nağme-i ‘aşka tâze başlāyalum
(G, 5, v.91; Küçük:310)

Bâkî Zahmından irişürse baña dostlar ölem
Yolında ḳoñ o gözleri cellādımuñ ölem
(G, 5, v.91)

Bâkî Dil-i pür-derd-i mecrūḫı der-i cānāne ṭapşurdum
Varup dāru’ş-şifāya yine bir dīvāne ṭapşurdum
(G, 5, v.92; Küçük:311)

Bâkî İrişdüm baḥre cūy-āsā basıṭ-ı ḫākden geçdüm
Bisāṭ-ı ḳurbe irdüm çenber-i eflākden geçdüm
(G, 5, v.92; Küçük:295)⁴⁸

Bâkî Āşüfte bend-i silsile-i zülfüñe nesīm
Mā’il nihāl-i ḳāmetüñe tab’-ı müstaḳīm
(G, 5, v.93; Küçük:306)

Bâkî Zevraḳ-ı şahbāyı sākī şundi çün nüş eyledüm
İrdi bir ḫālet ki deryālar gibi cüş eyledüm
(G, 5, v.93; Küçük:300)

Bâkî Her tîr-i belā ḳavs-i ḳaderden⁴⁹ k’ola nāzil
Şahrā-yı dil-i ehl-i vefādur aña menzil

⁴⁸ Bu gazel divanda 6 beyittir.

⁴⁹ ḳazadan D: ḳaderden M

(G, 5, v.94; Küçük:284)

Bâkî Fitne-i 'âlemi ol kâmet-i bālâdan⁵⁰ bil
Her belâ kim yitişür 'âlem-i bālâdan bil

(G, 5, v.94; Küçük:285)

Bâkî Yıldı bir açılır⁵¹ ancak şen olur bâğda gül
Kıranı ol gonca-i handân gibi şūh u şengül

(G, 5, v.95; Küçük:283)

Bâkî Ebr-i bahâr-ı 'işvedür ebrü degüldür ol
Bârân-ı hüsn riştesidür mû degüldür ol

(G, 5, v.95; Küçük:282)

Bâkî Getürür başuma sevdâları⁵² dünyâ ğamını
Nice 'âkildür o kim çekmeye ferdâ ğamını

(G, 5, v.96; Küçük:414)

Bâkî Bahâr-ı 'âlem-i vuşlatda ol hürşid-i rahşânî⁵³
Temâşâ itdügüm demdür⁵⁴ bana nev-rüz-ı sulţânî

(G, 5, v.96; Küçük:407)⁵⁵

Bâkî Riyâz-ı cennetüñ ey reşk-i hürî
Bulınur kûyuña nisbet kuşurı

(G, 5, v.97; Küçük:418)

Bâkî Şu'le-i tîğ-i cihân-girüñ⁵⁶ kaçan kim berķ ide
'Âlemi bir lahzâda bârân-ı eşküm ğarķ ide

(G, 5, v.97; Küçük:385)

Bâkî Devlet el virse yüzün gördüğüm eyyâm olsa
Merhabâ eylesem ol şūh ile bayrâm olsa

⁵⁰ ra'nâdan D: bālâdan M

⁵¹ açılıp D: açılır M

⁵² ferdâları D: sevdâları M

⁵³ sulţân-ı hûbânı D: hürşid-i rahşânî M

⁵⁴ gündür D: demdür M

⁵⁵ Bu gazel divanda 7 beyittir.

⁵⁶ cihân-tâbuñ D: cihân-girüñ M

(G, 5, v.98; Küçük:384)

Bâkî Göñül akdı gözüm yaşı gibi ol serv-i dil-cüya
Niçün meyl itmez ol serv-i hırāmānum aqar şuya⁵⁷

(G, 5, v.98; Küçük:383)

Bâkî Sancağın dikmezden evvel māh çarhun bāmına
Sikke-i şāhī yürür sultān-ı ‘aşkuñ nāmına⁵⁸

(G, 5, v.99; Küçük:383)

Bâkî Geçüp güller serīr-i ‘izz u nāza
Seherden gelse⁵⁹ bülbüller niyāza

(G, 5, v.99; Küçük:380)

Bâkî Açılsa gonca mānend-i leb-i la‘l-i nigār olsa
Şaçılma hürde-i pīrūze şahrā sebze-zār olsa

(G, 5, v.100; Küçük:380)

Bâkî Sākiyā şevk-i ruḥuñ cām-ı şarāb-ı nābda
‘Aks-i māh-ı ‘ālem-ārādur miyān-ı ābda

(G, 5, v.100; Küçük:378)

Bâkî Kalupdur eşk-i çeşmüm gerçi kim ḥāk-i mezelletde
Bi-ḥamdi’llāh hele āh u fiğānum evc-i rif’atde

(G, 5, v.101; Küçük:368)

Bâkî Bī-tekellūf yüz sürer her şeb ruḥ-ı rengīnūñe
Böyle niçün yüz virürsin dostum bālīnūñe

(G, 5, v.101; Küçük:363)

Bâkî Cāme-h^vāb ol āfeti alduqça tenhā ḳoynına
Şanuram ebrūñ girür māh-ı şeb-ārā ḳoynına

⁵⁷ kadd-i dil-cüya D: serv-i dil-cüya M

⁵⁸ Sikke-i şāhī yürürdi mīr-i ‘aşkuñ nāmına D: Sikke-i şāhī yürür sultān-ı ‘aşkuñ nāmına M

⁵⁹ geldi D: gelse M

(G, 5, v.102; Küçük:367)

Bâkî Dilâ bülbül şanurdum ben hemân gül-şende dil-dâde
Belâ bu güllerüñ ruhsârına şeb-nem de üftâde

(G, 5, v.102; Küçük:378)

Bâkî Gümüştenden pâlehang ol naḥl-i bālānuñ miyânında
Görinür mâh-ı tâbāndur hemân bir⁶⁰ serv yanında

(G, 5, v.103; Küçük:377)

Bâkî Der-gâh-ı Hâḫḫa derd ile 'âşık niyâzda
Bâḫl taşavvur itmede zâhid namâzda

(G, 5, v.103; Küçük:376)

Bâkî Yazmış debîr-i ḥikmet ezel şafḥâ-i güle
Bülbül dem-â-dem ağlaya her bâr gül güle

(G, 5, v.104; Küçük:377)

Bâkî Nesîm-i şubḥ eser cân-baḫş olup âheste âheste
Cihānda daḫı⁶¹ cân virmiş degüldür böyle⁶² bir ḥaste

(G, 5, v.104; Küçük:375)

Bâkî Metâ'-ı bâde-i gül-reng şimdi ayakda
Ḳumâş-ı zühd ü riyâ ṭurmayup şatılmaḫda

(G, 5, v.105; Küçük:375)

Bâkî Ten pây-mâl ü serde ḡam-ı 'âşk-ı yâr ise
Ayakda ḫaldum elde degül ihtiyâr ise

(G, 5, v.105; Küçük:373)

Bâkî Ḳarşu ṭutdum sîne-i şad-çâki senden cānibe
Gönder ey ḫaşı kemānum tîri benden cānibe

⁶⁰ nihâl-i D: hemân bir M

⁶¹ böyle D: daḫı M

⁶² daḫı D: böyle M

(G, 5, v.106; Küçük:372)

Bākī İrmedi hiç pāye-i kaçır-ı zümürüd-fāmına
Na'ralarla āhlar çıkdı felekler bāmına

(G, 5, v.106; Küçük:398)

Bākī Nergis-i mest bezm-i gülşende
Çeşmüñe bende-i ser-efgende

(G, 5, v.107; Küçük:374)

Bākī Gül-şen istersen işte mey-hāne
Gül-i handān gerekse peymāne

(G, 5, v.107-108; Küçük:392)

Bākī Kāmeti vaşfını 'arz eylediler Tübāya
Ser-fürü eyledi ol serv-i sehī-bālāya

(G, 7, v.108; Küçük:389)

Bākī Baña cevri ile cefā eyleme ihsān eyle
Ġayrıya mihr ü vefā eyleme ihsān eyle

(G, 5, v.109; Küçük:395)

Bākī Düşse göñlüm n'ola ol hançer-i hün-efşāne
Müjeñ oqlarınñ iylikleri batdı cāne

(G, 5, v.109; Küçük:372)

Bākī Dili āl ey büt-i Çīn hayruña bir deyr eyle
Saña bir būsēye şatduğ yürü var hayr eyle

(G, 5, v.110; Küçük:368)

Bākī Lebüñi āl ile öpmiş ola mı peymāne
İçeyin ölmez isem kanını kana kana

(G, 5, v.110; Küçük:371)

Bākī Mübtelā oldı göñül cām-ı şarāb-ı nāba
Āh kim zevrağ-ı dil düşdi yine gird-āba

(G, 5, v.111; Küçük:370)

Bâkî Eltâf u hüsn ü hulû u melâhat kemâlde
Endâm u şekl ü kâmet ü kıdd i'tidâlde

(G, 5, v.111; Küçük:379)⁶³

Bâkî Sîneye çekmege bir serv-i hırâmân⁶⁴ olsa
Ser-keş olmasa iñen 'aşığına râm olsa

(G, 5, v.112; Küçük:369)

Bâkî Haddüñ ey meh şol hatt-ı reyhânda
Sûre-i Ve'ş-Şems'dür Kur'ânda

(G, 5, v.112; Küçük:396)

Bâkî Hâk-i kademüñ kuhlî gelürse gözüm üzre
Küyuñ yolunuñ hizmetî başum yüzüm üzre

(G, 5, v.113; Küçük:385)

Bâkî Korkum oldur göz dege hâk-i reh-i⁶⁵ cânânuma
Yoğsa kuhl-âsâ çekerdüm çeşm-i hün-efşânuma

(G, 5, v.113; Küçük:369)

Bâkî Tütalum mihri görem tal'at-i dil-ber yirine
Kime dil bağlayam ol zülf-i mu'anber yirine

(G, 5, v.114; Küçük:361)⁶⁶

Bâkî Mestâne düşmişim bu gice sâgar üstine
Sâkî-i bezm didi yüzüñ güller üstine

(G, 5, v.114; Küçük:366)

Bâkî Var ise geldi şarâb-ı la'l-i nâbuñ 'aynına
Kim görünmez bâde-i gül-gün habâbuñ 'aynına

(G, 5, v.115; Küçük:393)⁶⁷

Bâkî Ruḥ-ı yâri görelüm berg-i gül-i ter yirine
Kâmetin seyr idelüm serv ü şanavber yirine

⁶³ Bu gazel divanda 6 beyittir.

⁶⁴ serv-i dil-ârâm D: serv-i hırâmân M

⁶⁵ der-i D: reh-i M

⁶⁶ Bu gazel divanda 7 beyittir.

⁶⁷ Bu gazel divanda 6 beyittir.

(G, 5, v.115; Küçük:361)⁶⁸

- Bâkî** Ruḥuñ berg-i gül-i sîr-âba beñzer
Leb-i la'lüñ şarâb-ı nâba beñzer
(G, 5, v.116; Küçük:172)
- Bâkî** Cûy-bâr-ı vâdî-i ğam eşk-i çeşm-i ter yiter
Rûy-ı zerd ol cûy-bâra berg-i nîlüfer yiter
(G, 5, v.116; Küçük:130)
- Bâkî** Rindler câmuñ ḥabâb-âsâ yüzine baqđılar
Mey gibi sâkî-i bezmüñ ayağına aqđılar
(G, 5, v.117; Küçük:173)
- Bâkî** Göñül tekmiñ-i fenn-i 'aşk iden üstâd-ı kâmidür
Anuñ yanında kimdür Kûh-ken Mecnûn ne câhildür
(G, 5, v.117; Küçük:155)
- Bâkî** Nihâl-i kâmetüñ ḥaḳḳa 'aceb naḥl-i dil-ârâdur
Egerçi qaddüñ a'lâ kâkülüñ a'lâdan a'lâdur
(G, 5, v.118; Küçük:132)
- Bâkî** Cemâlüñ âfitâbından alur nûr
Meh-i tâbâna döndi câm-ı billûr
(G, 5, v.118; Küçük:183)
- Bâkî** Şâm-ı firâḳuñ âḫiri şubḥ-ı vişâldür
Mihr-i münîri pertev-i nûr-ı cemâldür
(G, 5, v.119; Küçük:160)
- 'Ubeydî** Maqdem-i pîr-i muğandan taleb-i ḥâk eyle
Kimyâya heves itme sözüm idrâk eyle
(G, 5, v.119; Ünlü:180)
- Bâkî** Metâ'-ı bâde-i gül-reng şimdi ayaqda
Ḳumâş-ı zühd ü riyâ ṭurmayup şatılmaqda
(G, 5, v.120; Küçük:375)

⁶⁸ Divanda 7 beyitten oluşan bu gazelin matla beyti divandakinden tamamen farklıdır. Malta beytin divândaki şekli şöyledir:
"Tutalum mihrî görem ṭal'at-i dilber yirine
Kime dil bağlayam ol zülf-i mu'anber yirine" D

- Bākī** Eltāf u hūsn ü hulk u melāhat kemâlde
Endām u şekl ü kâmet ü kıdd i'tidâlde
(G, 5, v.120; Küçük:379)
- Vāī** Siyeh atlasla şehā Ka'be-i 'ulyāsın sen
Şeb-i deycūrda yāhūd meh-i garrāsın sen
(G, 5, v.121)
- Hüdāyī** Cāme-yi mähī ile gökde Mesīhā'sın sen
Āsmān içre yāhūd mihr-i mücellāsın sen
(G, 15, v.121)
- Bākī** Yıllar-durur yoluñda senüñ pāy-māldur
Miskīn saçuñı⁶⁹ ayağa şalma vebāldur
(G, 5, v.122; Küçük:162)
- Bākī** Riyāz-ı hūsnde olmuş o la-l-i nāb lezīz
Cihān içinde bilürsin olur şarāb lezīz
(G, 5, v.123; Küçük: 128)
- Bākī** Eser āhum yili kūyuñda cism-i nā-tevān ditrer
Çemen şahnında gūyā bāddan berg-i hazān ditrer
(G, 5, v.123; Küçük:188)
- Bākī** Gerdün-ı dūna 'ākil iseñ kıлма i'timād
Dönsün piyāle devr-i kamerden budur murād
(G, 6, v.124; Küçük:123)
- Bākī** İtdi şikār göñlümi bir şūh-ı şeh-levend
Müjgānı tır ü қаşı kemān tırrası kemend
(G, 5, v.125; Küçük:121)
- Bākī** Ne devrān muvāfık ne tālī^c müsā'id
Kolin boynuma şalmaz ol sīm- sālī^c
(G, 5, v.125; Küçük:126)

⁶⁹ zūlfūñ D: saçuñı M

- Bākī** Ey dil gerekse vāṣṭa-i devlet-i ebed
Olmaz nigāruñ işigi taşu gibi sened
(G, 5, v.126; Küçük:126)
- Bākī** Kıldı āfākı münevver tal'at-ı rahşān-ı 'id
Halka dībālar geyürdi mäh-ı nūr-efşān-ı 'id
(G, 5, v.126; Küçük:124)⁷⁰
- Bākī** Eylesün vaşlını⁷¹ dermān dil-i bimāra meded
Dōstlar işte ben öldüm baña bir çāre meded
(G, 6, v.127; Küçük:125)
- Bākī** Feryāduma irmezse n'ola ol boyu şimşād
Küyında feleklerden aşar nāle vü feryād
(G, 7, v.127; Küçük:121)
- Fiğānī** Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān
Oldı burūc-ı kal'a-i gerdūnda çok kıran
(K, 32, v.131-128; Karahan: 11-14)
- Fiğānī** 'Azm-i şikār idince şeh-i Kahramān-ı ceng
Ser-geşte oldı havf ile bu nīl-gūn neheng
(K, 25, v.133-132; Karahan: 3-5)
- Hayālī** Mihr-i ruḥuña dil vireli ey meh-i tābān
Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān
(G,5, v.134; Tarlan:221)
- Hayālī** Acıdıcek yaşum ol gül-çehre
Māhīler hançer üşürdü bahre
(G,5, v.134; Tarlan:273)
- Hayālī** İde mi meyl ser-i zülfi dil-i pür-hevese
Bāl açup uça mı şehbāz şikār-ı mekese
(G,5, v.135; Tarlan:225)

⁷⁰ Bu gazel divanda 7 beyittir.

⁷¹ la'lini D: vaslını M

- Ḥayālī** Ben belā Ferhādiyūm kūh-ı ğam-ı dildārda
Şu'le-i āhum başumda lāledür kühsārda
(G,5, v.135; Tarlan:252)
- Ḥayālī** Dūd-ı āhum qalemüm⁷²şafham olupdur gerdün
Mekteb-i 'aşka⁷³ geleden iderem meşk-i cünün
(G,5, v.136; Tarlan:231)
- Ḥayālī** Qanına girdi ārızınūñ ḥasreti gülūñ
Hünābe-i cigerle geçer soḥbeti gülūñ
(G,5, v.136; Tarlan:183)
- Ḥayālī** Yār olaldan raḥş-ı ḥüsn ile cihānuñ yügrügi
Eşk ü āhumdur zemīn ü āsumānuñ yügrügi
(G,5, v.137; Tarlan:282)
- Ḥayālī** Ne var⁷⁴ ger vaşl-ı yār için çekem renc
Kişi kim renc çekmez bulmadı genc
(G,5, v.137; Tarlan:102)
- Ḥayālī** Her kaçan vaḥşī ğazālüm seyr eder şahrā yüzün
Hāy ü hūyum āh kim ol dem tatar dünyā yüzün
(G,5, v.138; Tarlan:238)
- Ḥayālī** 'Ayn-ı dilden cūş idüp gözden aqar yaşum benüm
Şu terāzūsı olupdur ğālibā başum⁷⁵ benim
(G,5, v.138; Tarlan:203)
- Ḥayālī** 'Aşq ehlinūñ vücūdı yoq evvel seri⁷⁶ degil
Almaq fenā menāzilini serseri değil
(G,5, v.139; Tarlan:196)

⁷² Dūd u āhum divitüm D: Dūd-ı āhum qalemüm M

⁷³ dehre D: 'aşka M

⁷⁴ ğam D: var M

⁷⁵ kaşum D: başum M

⁷⁶ sen D: seri M

- Fiğānī** Būlbūli bezm-i çemende ğayret-i hār incidür
Ğonca-i gül-zārı şanmañ būlbūl-i zār incidür
(G, 5, v.139; Karahan: 58)
- Zātī** Beķā⁷⁷-yı devlet-i hūsne tayanmaz şol ki dānādur
Begüm nice 'imāretler hārāb oldı bu dünyādur
(G, 5, v.140; Tarlan: 257)
- Zātī** Düşde şūfī baña la'l-i⁷⁸ leb-i cānān görünür
Ķalb-i bīmāra⁷⁹ Ğudā⁸⁰ dan yine dermān görünür
(G, 5, v.140; Tarlan: 199)
- Fiğānī** Beni egri çıķarmasun yanuñda hānçer-i ser-tīz
Yüzine sürmesün alup bir avuç řanum ol hūn-rīz
(G, 5, v.141; Karahan:63)
- Fiğānī** Deşt⁸¹-i ğamda müyumi⁸² Mecnūn-ı nā-şād eylemez
İtdügüm kārı belā kūhında Ferhād eylemez
(G, 5, v.141; Karahan:64)
- Fiğānī** Yilsün yoluñda yıllar ile dil şabā gibi
Görsün cefāñı cānına cānā vefā gibi
(G, 5, v.142; Karahan:130)
- Fiğānī** Ķaşuñ yanındağı hālūñ degüldür ey meh-rū
Sitāredür kim olupdur hilāle hem-pehlū
(G, 5, v.142; Karahan:103)
- Ğayālī** Gehī zehr-āb-ı ğam geh mey deyu hūn-ı ciger çekdüm
Maħabbet bezmine hemdem olalı gör neler çekdüm
(G, 5, v.144; Tarlan:213)

⁷⁷ Binā D: Beķā M

⁷⁸ şāfī D: la'l-i M

⁷⁹ bīçāreye D: bīmāra M

⁸⁰ Ğaķ D: Ğudā M

⁸¹ Bezm D: deşt M

⁸² itdigüm D: müyumi M

- Ḥayālī** Milk-i ḥüsnüñ begisin⁸³ meh siper-i dūşuñdur
Ġamzeler tīg-zenüñ zülf zırh-pūşuñdur
(G, 5, v.143; Tarlan:143)
- Ḥayālī** Olmış iken bülbül-i mest ile 'işret-sāz gül
Al tūtīler gibi etmek diler pervāz gül
(G, 5, v.145; Tarlan:195)
- Ḥayālī** Ḥandeyle olalı leb-i cānān girih girih
Reşküñden oldı ğonca-i ḥandān girih girih
(G, 5, v.144; Tarlan:253)
- Ḥayālī** Şūfī tarīķ-i aşķda biz ferd⁸⁴ esīriyüz
Ḥūn-ı cigerle dem geçiren merd esīriyüz
(G, 5, v.145; Tarlan:161)
- Figānī** Hümā-yı dil olalı şayd o çeşm-i şehbāza
Hezār şevķ ile cān murġı geldi āvāza⁸⁵
(K, 17, v.147-146; Karahan: 27-28)
- Figānī** Girince cāme-i ḥābe cihān-ı būķalemūn
Uyudı fitne-i 'ālem kevākib açdı 'uyūn
(K, 23, v.149-148; Karahan: 15-17)
- Emrī** Şāh-ı 'işķam baña bir zerrīn livādur ķāmetüm
Ġām diyārı ğarmın itdüm nāle kūs-ı rihletüm⁸⁶
(G, 5, v.150-149; Saraç: 182)⁸⁷
- Figānī** Hecrūñde gördüġüñ bu toķuz ser-nigūn ķıbāb
Deryā-yı eşķüm üzre benüm oldı bir ḥabāb
(G, 5, v.151-152; Karahan: 33)

⁸³ şehisin D: begisin M

⁸⁴ derd D: ferd M

⁸⁵ pervāza D: āvāza M

⁸⁶ Ol livāyı çevre almış dāġlardur haşmetüm D: Ġām diyārı ğarmın itdüm nāle kūs-ı rihletüm M

⁸⁷ Bu gazelin 2 beyti divanda farklı gazellerdedir.

- Figānī** Āfitābum ŧanma māhı bu cihānı⁸⁸ devreder
Mihr-i ħüsnüñ zerre-veŧ itmişdür anı der-be-der
(G, 5, v.150; Karahan: 57)
- Figānī** Bir ŧubħ-kim⁸⁹ felek tutuħından ‘arūs-vār
Oldı hezār cilve ile mihr aŧıkār
(K, 23, v.153-152; Karahan: 21-23)
- Kānī** Gördüm bir āsitāne ki göz görmemiş anı
Gerdün-medār u kūh-vaħār u zemīn-ħarār
(G, 5, v.153)
- Ümīdī** Mevc urup yatur ħemen-mānend-i bī-gerān
Penħe-i mercāna döndi ŧāħsār-ı erħuvān
(K, 40, v.157-154)
- Bākī** Ķaŧd eyler aħzuñ öpmek iħün dā’imā ħabaħ
Olur boħazı iplü degüldür ŧehā ħabaħ
(G, 5, v.158; Küçük: 249)⁹⁰
- Bākī** ŧām-ı ħamda ħāŧıl olsa göñlüme nā-gāħ ŧevħ
ŧu’le-i āhumla tolar nīl-gün ħargāħ ŧevħ
(G, 5, v.158; Küçük: 247)
- Bākī** Sīnesine yaħmada ŧem’-i ruħuñ ŧevħ ile dāħ
Māħ-ı enver mihr-i ‘ālem-tābdan yaħar ħerāħ
(G, 5, v.159; Küçük: 239)
- Bākī** Feryāda geldi bülbül-i destān-serā-yı bāħ
Ya’nī zamān-ı ‘ayŧdur eyleñ⁹¹ ŧafā-yı bāħ⁹²
(G, 5, v.159; Küçük: 239)
- Bākī** ŧaħn-ı gül-ŧen mülk-i Baħdād oldı āb-ı cūy ŧaħ
Yāsemenler ŧu yüzinde seyr ider mānend-i baħ

⁸⁸ āfitāb D: bu cihānı M

⁸⁹ dem D: kim M

⁹⁰ Bu gazel divanda 6 beyittir.

⁹¹ eyler D: eyleñ M

⁹² eyler salā-yı bāħ D: ilk ŧafā-yı bāħ M

(G, 5, v.160; Küçük: 236)

Bâkî Âsitānuñ hâkidür firdevs-i a'ladan ğaraž
 Çâmetüñdür ravza-i cennetde Tübâdan ğaraž

(G, 5, v.160; Küçük: 236)

Bâkî 'Avâm okur seni teşhîr için hemîşe havâş
 Bu muhlişüñ işi dâ'im maḥabbet ü ihlâş

(G, 5, v.161; Küçük: 235)

Bâkî Benem şol la'l-i mey-gūnuñ ğamından eşki âl olmuş
 Hârâbât ehline göñül⁹³ şikeste bir sifâl olmuş

(G, 5, v.161; Küçük: 232)

Bâkî Zülf-i nigāre şāne-veş olursa dest-res
 Mikrāž gibi rişte-i peyvend-i ğayrı kes

(G, 5, v.162; Küçük: 228)

Bâkî Kızarur bâdeden ol nergis-i mestāne biraz
 Mey-i nāb içse gözi mâ'il olur çana biraz

(G, 5, v.162; Küçük: 226)

Bâkî Biz ki ṭab^c-ı pāk ü ḳalb-i pür-şafāya mâliküz
 Gūyiyā āyîne-i ^cālem-nümāya mâliküz

(G, 5, v.163; Küçük: 217)⁹⁴

Bâkî Derd u ğam bezmine ḳaddüm gibi bir çeng olmaz
 Nāylar nālelerüm sâzına āheng olmaz

(G, 5, v.163; Küçük: 225)

Bâkî Biñ mübtelāyı miḥnet ile her dem öldürür
 Dil-ber mülāyim olmayıcak âdem öldürür

(G, 5, v.164; Küçük: 184)

⁹³ göñli D: göñül M

⁹⁴ Bu gazel divanda 7 beyittir.

- Nevî** 'İşkdur şem'-i ruḥ-ı dilberi tâbân idici
Mihrdür meş'ale-i mâhî fûrûzân idici
(G, 5, v.164; Tulum: 517)
- Ümîdî** Bir seher kilik-i bedî'in destine olup revân
Başladı tecdîd-i aḥkâma debîr-i âsmân
(K, 41, v.169-165; Selvi: 37)
- Ümîdî** Yazdı altûnile bir lâm-ı hilâl-i şevvâl
Leyle-i 'ıyd-i hümâyûna ola tâ kim dâl
(K, 47, v.173-169; Selvi: 41)
- Ümîdî** Gâret idüp yine gülzâr-ı sipâh-ı Behmen
Ḥavf u ḥaşyetle yirinde ḫurudı⁹⁵ kaldı çemen
(K, 28, v.177-173; Selvi: 48)
- Ümîdî** Yine şokındı farkına bir dâne ḫûb tel
Beñzer ki bâr-ı çarḫ şikâr aldı vaqt-i şâm
(K, 30, v.180-178)⁹⁶
- Ḥâtem** Nûş idüp yâd-ı lebüñle mey-i aḥmer ḫâtem
Ḳızarur çehresi mânend-i gül-i ter ḫâtem
(K, 52, v.181-186)
- Ümîdî** Zeyn olup gevher-i jāleyle yine berg-i ḫazân
Şan kırân eyledi Pervînle mâh-ı tâbân
(K, 44, v.190-186)
- Mahlassız** Milket-i bâğı gelüp fetḫ itdi sultân-ı bahâr
Câ-be-câ dikdi 'alemler serv-i bostân-ı bahâr
(K, 28, 193-191)⁹⁷
- Ümîdî** Çekdi şâhâne bu gün gülşene leşker lâle
Al bayraklarını çözdî ser-â-ser lâle

⁹⁵ ḫuruyı D: ḫurudı M

⁹⁶ Bu kasidenin matla' beyti tespit edilemedi. Bu aradan bir yaprak kopabileceği gibi matla' beyti unutulmuş da olabilir.

⁹⁷ Bu kasidenin taç beyti bulunamadı.

(K, 47, v.197-193)

Ümîdî Şahñ-ı bāğ içre olup ser-‘asker-i ezhār gül
Urdu başına bu gün bir miğfer-i zer-kār gül

(K, 42, v.201-197)

Bākî Hürşîd öñinde şu^clelenür mäh-ı nev müdām
Güyâ ki şem^ca karşı görünür kenâr-ı cām

(K, 37, v.205-202; Küçük: 59)

Bākî Hağ-ı müşg-fâmuñla ey gönca-i ter
Şekerdür o lebler mümessek mükerrer

(K, 35, v.209-206; Küçük: 12)⁹⁸

Bākî Te^cāla’llāh zehî tāk-ı bülend-i āsmān-āsā
Hezār ahsent ey burc-ı felek-ıqadr u semā-sīmā

(K, 23, v.212-210; Küçük: 73)

Bākî Bāğa reşk itse revā ravza-i firdevs-i berîn
Şol kadar zînet ü fer virdi meh-i Ferverdîn

(K, 34, v.216-212; Küçük: 70)⁹⁹

Bākî Perde-i şām olicağ mihre niğāb-ı ruhsār
Zāhir oldı gözüme hey’et-i ebrū-yı nigār

(K, 41, v. 220-216; Küçük: 66)

Bākî Bi-ḥamdi’llāh şeref buldı yine mülk-i Süleymānî
Cülüs itdi sa^cadet tahtına İskender-i lānî

(K,39, v.225-220; Küçük: 16)

Bākî Ağardı berf ile yir yir çemende cism-i nihāl
Niteki penbe-i dāğ ile sîne-i abdāl

(K,33, v.228-225; Küçük:53)¹⁰⁰

⁹⁸ Bu kaside divanda 33 beyittir.

⁹⁹ Bu kaside divanda 37 beyittir.

¹⁰⁰ Bu kaside divanda 34 beyittir.

- Bākī** Urinup farkına bir t̄ac-ı mücevher s̄unbül
Oldı iqlīm-i çemen tahtına ser-ver s̄unbül
(K,48, v.234-229; Küçük: 62)¹⁰¹
- Bākī** İtdi şehri şeref-i maḳdem-i Sultān-ı cihān
Reşk-i bāğ-ı İrem ü gayret-i gül-zār-ı cinān
(K, 41, v. 238-234; Küçük: 7)¹⁰²
- Bākī** Bezm-i şafā vü reşḥ-i cām bu zemzem olmış ol maḳam
Mey-ḥāneler Beytül-ḥarām pīr-i muḡān şeyḥü'l-ḥarem
(G, 9, v.239; Küçük: 297)¹⁰³
- Nefī** 'Āşıḳa ṭa'n etmek olmaz mübtelādur n'eylesin
'Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādır n'eylesin
(G, 5, V.240; Akkuş:324)¹⁰⁴
- Sāmī** Libāsı n'eyler olunca tenāsüb-i a'zā
Yerinde dilberün¹⁰⁵ esbāb-ı ḥüsni ser-tā-pā
(G,5, v.241; Kutlar:304)
- N. Atāyī** Eyleyüp hicrūñ beni hem-ḥāl-i Ḳays u Kūh-ken
Gerçi olmuşdur bezm-i¹⁰⁶ peygūle-i derd ü miḥen
(Müseddes, 7, v.242; Karaköse: 159)
- Ş. Yahyā** Göñül zülfüñdeki her bir şikenden nā-ümīd olmaz
Bu¹⁰⁷ sevdālar bunı¹⁰⁸ seyyāh-ı Çīn itmek ba'īd olmaz
(G,5, v. 243; Ertem: 99)
- N. Atāyī** Yār severse merhem-i bih-būd dirdüm bādeye
Būse virse kīmyā-yı cūd dirdüm bādeye

¹⁰¹ Bu kaside divanda 47 beyittir.

¹⁰² Bu kaside divanda 60 beyittir.

¹⁰³ Bu gazel divanda 10 beyittir.

¹⁰⁴ Bu gazel divanda 6 beyittir.

¹⁰⁵ cümleten D: dilberün M

¹⁰⁶ yirüm D: bezm-i M

¹⁰⁷ o D: bu M

¹⁰⁸ anı D: bunı M

(G,5, v.244; Karaköse: 260)

Ş. Yahyâ İtmeyeydüm girye ğam-fersûd dirdüm bâdeye
Kılmasam âh âteş-i bî-dûd dirdüm bâdeye

(G, 5, v.245; Ertem: 195)

'Ubeydî Çârsû-yı 'aşka girmiş bir bölük rüsvâlaruz
Âhlarla na'ralarla 'âlem-i ârâlaruz

(G, 5, v.246; Ünlü: 93)

Rahmî Zâ'fdan künc-i belâda¹⁰⁹ kim dil-i şeydâ yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nâ-peydâ yatur

(G, 5, v.247; Erdoğan: 309)

Mahlassız Endûh u ğuşşa hâtırumuñ yâr-ı ğâridur
Mülk-i neşâţ göñlüme ğurbet diyâridur

(G, 5, v.248)

Fiğânî Vâdî-i ğamda benem Mecnûn gibi nâ-şâd olan
Bî-sütûn-ı ğamda dil tıflı durur Ferhâd olan

(G, 5, v.249; Karahan: 94)

Nergisî Yanardı nâr-ı ğamla şad-pârem kebâb-âsâ
Eger saqqâ-yı çeşmüm dökmeeydi eşküm âb-âsâ

(G, 6, v.250)

Nergisî Vücûd-ı zâruma kıydum ğamum nihân iderek
Bulam mı çâre 'acep derdümi 'iyân iderek

(G, 7, v.251)

Sonuç olarak incelediğimiz bu eser, mecmuaların önemini anlatırken dile getirdiğimiz, mecmuaların yeni şiirleri ihtiva etmedeki görevini yerine getirmiştir. Mecmuda şiirlerine yer verilen 24 şairin arasında bilinmeyen, tezkirelerde adı geçmeyen bir şair yoktur. Mecmuada, Bâkî'nin, divanında bulunmayan 2 gazeli, Sırrî'nin 5 gazeli, Ulvî'nin 4 gazeli, Rûhî'nin 1 gazeli, Ümîdî'nin 3 gazeli ve 4 kasidesi, Nâlî'nin 1 gazeli bulunmaktadır.

¹⁰⁹ 'anâda D: belâda M

Ayrıca divanı bulunmayan yahut henüz divanı tespit edilip yayımlanmamış olan şairlerden de Haverî'nin 2 gazeli, Gubarî'nin 2 gazeli, Nergisî'nin 2 gazeli, Kânî'nin 1 gazeli, Fevrî'nin 3 gazeli ve bunun yanında mahlassız olan 1 kaside ve 1 gazel bulunmaktadır. Toplamda eserde, bilinmeyen 27 gazel ve 5 kasidenin bulunması mecmuanın önemini arttırmaktadır.

KAYNAKÇA

- ABDULKADİROĞLU, Abdülkerim (1999). İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- AK, Coşkun (2001). Bağdatlı Rûhî Divanı, Uludağ Üni. Basımevi, C.1, Bursa.
- AKKUŞ, Metin (1993). Nefî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- AYDEMİR, Yaşar (2007). "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, 2(3).
- ÇALDAK, Süleyman (2010). Nergisî ve Nihâlistân'ı, Kesit Yay. İstanbul.
- ÇETİN, İsmail (1993). Derzi-zade Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- DEVELİOĞLU, Ferit (2004). Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınevi, Ankara.
- ERDOĞAN, Mustafa (2011). Bursalı Rahmî ve Divanı, Dergah Yayınları, İstanbul.
- ERTEK MORKOÇ, Yasemin (2003). Eğirdirli Hacı Kemal'in Câmiü'n-Nezâir'i, Ege Üni. S.B.E. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ERTEM, Rekin (1995). Yahya Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- GIYNAŞ, Kamil Ali (2011). "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası" Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260, Konya.
- İPEKTEN, Haluk vd. (1988). Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Abdülkadir (1966). Kanunî Sultan Süleman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi, İÜEF Basımevi, İstanbul.
- KARAKÖSE, Saadet (1994). Nevzâde Atâyî Divanı Kısmî Tahlil-Metin, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi SBE, Malatya.
- KARAVELİOĞLU, Murat Ali (2005). On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Pirezenli Şemî'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- KAVRUK, Hasan (2002). Şeyhülislâm Yahya Divanı, MEB, Ankara.
- KAYABAŞI, Bekir (1997). Kafzade Faizi'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı, İnönü Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- KAZAN, Şevkiye (2003). Üsküdarlı Sırrî: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı, Tenkitli Metin-İnceleme, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- KOYUNCU, Fatih (2012). Nuruosmaniye kütüphanesi 4962 numaralı mecmua, Cumhuriyet Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- KUT, Günay, (1986). "Mecmua" Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler/İsimler/Eserler/ Terimler), Dergah Yay., C. 6, İstanbul.
- KUTLAR, Fatma Sabiha (2004). Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî Divanı, Ankara.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1994). Bâkî Divanı (Tenkitli Basım), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- LEVEND, Agah Sırrı (1998). Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I. Ankara.
- SARAÇ, M. A. Yekta (2002). Emrî Divanı, Eren Yayınları, İstanbul.
- SELVİ, Muhammet (2008). Ümîdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- TANYERİ, M. Ali, TULUM, Mertol (1977). Nevî Divanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- TARLAN, Ali Nihat (1967). Zâtî Divanı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, C. I, İstanbul.
- TARLAN, Ali Nihat (1992). Hayâlî Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TİĞLİ, Fatih (2006). Bursalı Rahmî Çelebi ve Divanı, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- TUNÇ, Semra (2000). "Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 6, s.105-139, Konya.
- UZUN, Mustafa (2003). "Mecmua", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C. 28, s. 265-268. Ankara.
- ÜNLÜ, M. Şahabettin (1991). Ubeydî Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Mimar Sinan Üni. Sosyal Bil. Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- ZAVOTÇU, Gencay (2009). Rıza Tezkiresi, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul.